

05/2016

ELÄKETURVAKESKUKSEN TUTKIMUKSIA

TIIVISTELMÄ

Anu Polvinen

Sosioekonominen asema ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen Suomessa

Työkyvyttömyyden syyt, muutokset ajassa ja kuolleisuus

Viime vuosina työurien pidentäminen ja eläkkeellesiirtymisiän myöhentäminen ovat olleet laajan keskustelun kohteena Suomessa. Tässä työkyvyttömyyseläkkeillä on tärkeä rooli. Vähentämällä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymistä, pidennetään myös työuria. Kun riskiryhmät on löydetty, voidaan eläkkeelle siirtymistä ehkäistä paremmin. Työntekijöillä on ylempiä toimihenkilöitä korkeampi riski siirtyä työkyvyttömyyseläkkeelle. Kuitenkin laajempaa tietoa työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen riskeistä sairausryhmittäin tarvitaan.

Tämä tutkimus selvittää työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen sosioekonomisia eroja sairausryhmittäin sekä sosioekonomisia eroja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen jälkeisessä kuolleisuudessa. Eroja eläkkeelle siirtymisessä sairausryhmittäin tutkitaan ajanjaksolla 1988–2009. Sairauksien, terveystietojen ja työolojen vaikutusta työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen sosioekonomisiin eroihin myös selvitetään. Tutkimuksessa käytetään pitkäaikaisaineistoja yli 30-vuotiaasta suomalaisesta väestöstä sekä Terveys 2000 -aineistoa.

Tulokset osoittavat, että sosioekonomiset erot työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisessä vaihtelivat diagnoosin mukaan. Erot olivat suuret niillä, jotka ovat siirtyneet eläkkeelle tuki- ja liikuntaelinten sairauksien, mielenterveysperusteisten alkoholisairauksien tai verenkiertoelinten sairauksien vuoksi. Masennuksen takia eläkkeelle siirtyneillä ei löydetty suuria sosioekonomisia eroja. Erot olivat suuremmat nuoremmassa kuin vanhemmissa ikäryhmissä. Tuki- ja liikuntaelinten sairauksilla oli suurin merkitys eläkkeelle siirtymisen sosioekonomisiin eroihin.

Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus on laskenut kaikissa sosioekonomisissa ryhmissä 1990-luvun alun jälkeen. Lasku on ollut erityisen suurta tuki- ja liikuntaelinten sairauksien sekä verenkierroelinten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneillä. Työolot ja sairaudet selittävät suuren osan työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen sosioekonomisista eroista. Fyysisten työolojen yhteys työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen sosioekonomisiin eroihin nähtiin erityisesti tuki- ja liikuntaelinten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneillä. Sen sijaan erot työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden kuolleisuudessa olivat pienemmät kuin väestön kuolleisuudessa keskimäärin. Kuitenkin työntekijöiden kuolleisuus oli hiukan suurempi ylempien toimihenkilöiden kuolleisuuteen verrattuna niillä, jotka olivat siirtyneet mielenterveyssyiden ja verenkierroelinten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkkeelle.

Tutkimus osoitti, että tuki- ja liikuntaelinten sairauksien osuus työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen sosioekonomisista eroista on suuri. Mielenterveyssyiden vaikutus oli pienempi kuin tuki- ja liikuntaelinten sairauksien. Työoloilla on suuri merkitys työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen sosioekonomisten erojen vähentämisessä. Tuki- ja liikuntaelinten sairauksien ehkäiseminen erityisesti työntekijöillä pienentäisi eroja. Sen sijaan vähäiset sosioekonomiset erot kuolleisuudessa työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen jälkeen viittaavat siihen, että työkyvyttömyyseläkeprosessi erottelee työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvät huolellisesti riippumatta siitä mikä henkilön sosioekonominen asema on.

Tutkimus on julkaistu vain englanniksi: Socioeconomic status and disability retirement in Finland: Causes, changes over time and mortality. Finnish Centre for Pensions, Studies 05/2016.

Aineistotilaukset:

www.etk.fi > Julkaisut > Tutkimuksia > Socioeconomic status and disability retirement in Finland: Causes, changes over time and mortality
tai aineistotilaukset@etk.fi

ISBN 978-951-691-244-1 (nid.)

ISBN 978-951-691-245-8 (PDF)

ISSN 1236-3049 (painettu)

ISSN 1798-7482 (verkkojulkaisu)

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Eläketurvakeskus
00065 ELÄKETURVAKESKUS
Puhelin 029 411 20
Faksi 09 148 1172

Pensionsskyddscentralen
00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN
Telefon 029 411 20
Fax 09 148 1172

Finnish Centre for Pensions
FI-00065 Eläketurvakeskus Finland
Telephone +358 29 411 20
Fax +358 9 148 1172

www.etk.fi
> julkaisut